

MTK-Etelä-Savo ry, MTK-Keski-Suomi ry, MTK-Pohjois-Karjala ry, MTK-Pohjois-Savo ry

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

LAUSUNTO ERÄIDEN MAA- JA PUUTARHATALOUDESTA PERÄISIN OLEVIENTÄ PÄÄSTÖJEN RAJOITTAMISESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN (1250/2014) MUUTOSesityksestä

Keski- ja Itä-Suomen MTK-liitot ovat tutustuneet ympäristöministeriön 14.9.2015 antamaan muutosesitykseen liittyen Valtioneuvoston asetukseen 1250/2014 ja antavat siitä seuraavan yhteisen lausunnon.

1. Yleiskommentit

Maatalouden harjoittaja joutuu suhteuttamaan ympäristötoimenpiteet tilan taloudellisiin ja toiminnallisiin mahdollisuuksiin. Mikäli ympäristötoimenpiteet ovat liian kalliita tai vaativia, niihin ei sitouduta. Mikäli ympäristöön liittyvät toimenpiteet on asetettu lainsäädännön kautta, vaihtoehtoksi jää sopeutuminen tai tuotannosta luopuminen.

Maatalouden pitkään jatkunut heikko kannattavuus johtaa helposti jälkimmäiseen vaihtoehtoon eli tuotannosta luopumiseen ja sitä kautta koko maatalouselinkeinon näivettymiseen. Myös erilaisten vapaaehtoisten ohjelmien sekä lainsäädännön kautta jatkuvasti kasvava hallinnollinen taakka laskee kynnystä tuotannosta luopumiseen, erityisesti kotieläintalouden osalta.

Joulukuussa 2014 annettu asetus 1250/2014 on lisännyt normiohjausta ja uhannut merkittävästi heikentää suomalaisen maatalouden toimintaedellytyksiä ja kustannuskilpailukykyä ilman pätevästi perusteltuja ympäristöhyötyjä. Asetus ei nyky muodossaan kaikilta osin ole järkevästi sovellettavissa suomalaisissa olosuhteissa. Sen vuoksi on ymmärrettävää ja oikein, että Ympäristöministeriö on esittänyt asetukseen muutoksia, joilla sen pahimpia epäkohtia saadaan korjattua. Esitetyt muutokset eivät käsityksemme mukaan ole ristiriidassa nitraattidirektiivin kanssa. Näiden muutosten jälkeenkin Suomi soveltaa direktiiviä edelleen hyvin tiukalla tavalla.

Asetuksen valmistelun yhteydessä 19.5.2014 asetusluonnoksesta antamassamme lausunnossa kiinnitimme huomiota mm. asetuksen negatiivisiin vaikutuksiin tilojen kannattavuuteen ja joiltakin osin jopa heikennyksiin ravinteiden hyväksikäytössä ja ympäristötehokkuudessa. Näitä ongelmia saadaan hieman lievennettyä asetukseen nyt esitettävillä muutoksilla. Pidämme tärkeänä, että muutosesityksessä on kiinnitetty enemmän huomiota myös vaatimusten kustannustehokkuuteen. Esitetyt muutokset eivät aiheuta uhkaa negatiivisten ympäristövaikutusten lisääntymiseen. Esimerkiksi kuormausalustaan kohdistuvia vaatimuksia muuttamalla ympäristövaikutus saattaa olla päinvastoin jopa positiivinen.

2. Yksityiskohtaiset kommentit

5 §

Lannan varastointitilavuutta koskeviin määräyksiin on esitetty muutoksia vain alkuperäisrotukarjojen osalta, mitä pidämme riittämättömänä muutoksena. Liitteessä 1 mainittuja lantavarastojen vähimmäistilavuuksia pitää tarkastella uudelleen myös muiden eläinlajien osalta. Asetuksen myötä lantaloiden tilavuusvaatimuksen kasvataminen aiheuttaa kotieläintalouden harjoittajille merkittävän lisäkustannuksen ilman tapauskohtaisen poikkeamisen mahdollisuutta. Lantalamitoituksen perusteena oleva laskennallinen eläinkohtainen lanta- ja virtsa-

tuotos on jo aiemman nitraattiasetuksen ohjetilavuuksilla vaatinut monilla tiloilla ylimitoitettun lantatilavuuden rakentamista. Voimassa olevassa asetuksen myötä ohjetilavuuksia kasvatettiin edelleen, mitä emme voi hyväksyä.

Lantalan vähimmäistilavuutta laskettaessa laidunkauden huomioon ottaminen rajattaisiin edelleen vain neljän kuukauden vuosittaiseen laiduntamiseen. Käytännössä laidunnusaika vaihtelee vuosittain ja tilakohtaisesti, maan eri osissa sekä tuotantosuunnittain. Näin joustamaton ja kaavamainen säädös johtaa osaltaan ylimitoitettujen lantavarastojen vaatimukseen ja aiheuttaa turhia kustannuksia.

6§

3 momentin poistaminen ja siten aumavarastointimääräysten lieventäminen on perusteltua. Tämä momentti on vailla päteviä perusteita, koska olosuhteet ovat usein juuri talvella suotuisat orgaanisten lannoitevalmisteiden tai (8§) lannan kuljettamiseen mm. kantavien teiden ja peltojen myötä. Näin vähennetään myös peltomaan tiivistymisriskiä. Muutos ei aiheuta negatiivisia ympäristövaikutuksia vaan päinvastoin edistää ravinteiden tehokkaampaa kiertoa ja hyväksikäyttöä. Perusteltuina pidämme myös 6 ja 8 momentteihin esitettyjä muutoksia.

7§

Tähän asetukseen ei pidä sisällyttää ilmaan kohdistuvien tyyppipäästöjen rajoituksia, eikä siten myöskään ilmastoto- ja hajuhaittojen vähentämisellä perusteltuja varastojen rakenteellisia vaatimuksia, koska ne eivät liity nitraattidirektiivin vaatimuksiin. Sen vuoksi viittaukset ammoniakkipäästöjen tai hajuhaittojen vähentämiseen tulee poistaa asetuksen 7 §:stä. Lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen kattamisvaatimus pitää pystyä perustelemaan muilla syillä, mikäli vaatimus edelleen asetukseen jätettäisiin.

Kannatamme kuormausalustoihin liittyvän 5 momentin muuttamista esitettyyn muotoon. Muutos on perusteltu sekä kustannustehokkuuden että ympäristöhyötyjen näkökulmasta. Tiivispohjaisuus saattaisi jonkin tulkinnan mukaan tarkoittaa asfaltti- tms. öljypohjaista pinnoitetta, jonka ympäristövaikutukset kokonaisuudessaan ovat negatiiviset verrattuna asetukseen nyt esitettävän kovapohjaisen pinnoitteen vaatimukseen.

Pysyvien ruokinta- ja juottopaikkojen tulee olla voimassa olevan asetuksen mukaan katetut ja tiivispohjaiset ja niille kertyvä lanta on poistettava riittävän usein. Kattamisvaatimus ei kuitenkaan koske toiminnallisesti eläinsuojan yhteydessä sijaitsevien ulkotarhojen ja jaloittelualueiden pysyviä ruokinta- ja juottopaikkoja. Lisäksi sanotaan että jaloittelualueita on hoidettava siten, ettei pinta- ja pohjavesiin aiheudu ravinnepestöjä. Pysyvän ruokinta- ja juomapaikan määrittelyssä on epäselvyyttä. Laitumella pelkkää juomapistettä ei tule lukea pysyviin ruokinta- ja juomapaikkoihin. Laitumella olevan juomapaikan osalta tulee poistaa kattamis- ja tiivispohjaisuusvaatimus.

8§

Muutokset on ymmärrettävästi tehtävä 6§:ään tehtävien muutosten myötä. Kannatamme 3 momentin, aumauskiellon poistamista 1.11 – 31.1. välisenä aikana, koskien myös kuivalannan varastointia.

Asetuksen 8 §:ssä todetaan, että kuivalannan varastoinnissa tulee noudattaa 6 §:n momenteissa säädettyjä määräyksiä. Tähän liittyy mm. kuivalannan aumauksen rajoittaminen samalle peltolohkolle kahden väli vuoden välein tapahtuvaksi. Vaatimus ei ota huomioon lohkokokoa tai ylipäänsä sitä, mitä termillä peltolohko tarkoitetaan (tukea hakevilla tiloilla on perus- ja kasvulohkoja). Näiltä osin asetusta tulee selventää, aumausmahdollisuutta laajentaa ja yhdyskuntajätteiden käyttöä suosivat kohdat poistaa.

Edelleen 8 §:ään liittyen, kuivalannalle asetuksessa esitetty 30 % kuiva-ainepitoisuusvaatimus olisi edelleen jäämässä voimaan. Se sulkee käytännössä ulkopuolelle suurimman osan kotieläinten tuottamasta lannasta. Myös kuiva-ainepitoisuuden määrittäminen ja valvonta on ongelmallista. Näiltä osin asetusteksti on muutettava niin, että se mahdollistaa kuivalannan aumaamisen, kun huolehditaan, ettei siitä pääse valumia.

9§

Kuivalannan aumavarastoinnin ilmoitusvelvollisuuteen liittyy edelleen 14 vrk aikaraja, mitä emme pidä tarpeellisena. Näkemyksemme mukaan aiemman asetuksen määräys ”riittävän ajoissa” olisi riittävä ja syytä on harkita koko ilmoitusvelvollisuuden mielekkyyttä.

Olosuhteet vaihtelevat ja jokaisena vuonna ei välttämättä voi ennakoida aumavarastoinnin tarvetta työtekni- tai hygieenisen syyn vuoksi asetuksella tarkasti määrätyn vuorokausirajan mukaisesti. Turhan byrokratian välttämiseksi riittävä käytäntö olisi, että toiminnanharjoittaja merkitsee olosuhteista aiheutuvan poikkeustoimenpiteen perusteluineen viljelymuistiinpanoihin, joista ympäristöviranomaisen on mahdollista todentaa se tarvittaessa. Tarvittaessa viljelijä voi hakea poikkeustoimenpiteelle viranomaiselta ennakkopäätöksen. Sama koskee asetuksen 9 §:ään lisättäväksi esitettävää lokakuun loppuun mennessä tehtävää ilmoitusta, joka liittyy lannan levittämiseen 10 §:n 2 momentissa tarkoitettussa poikkeuksellisessa tilanteessa.

Kotieläintuottajilla on jo nyt kohtuuttomasti erilaisia ilmoitusvelvollisuuden aikarajoja tuomassa hallintoseuraamusten ja lisääntyvän valvonnan ja raportoinnin henkistä taakkaa. Ympäristösyillä 9 § sisältöä on vaikea perustella.

10§

Kannatamme muutosesitystä, jolla mahdollistetaan lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden levittämisaikaan kohtaan. Ilman joustoa olevat päivämäärärajoitteet saattavat pakottaa toiminnanharjoittajia levittämään lantaa olosuhteissa, jotka huonontavat peltomaan rakennetta (tiivistyminen), mikä heikentää maan tuottokykyä ja siten kykyä myös sitoa ravinteita sadon tuottamiseen.

Asetusluonnoksen 10 § määrätään, että lantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita ei saa koskaan levittää lumipeitteeseen, routaantuneeseen eikä veden kyllästämään maahan. Keski- ja Itä-Suomen MTK-liittojen näkemyksen mukaan tämä säännös riittää jo sinällään toteuttamaan nitraattidirektiivin tarkoituksen.

Yli 15 % kaltevilla peloilla olevat lannanlevityksen rajoitteet on koettu hankaliksi valvoa ja ne lisäävät merkittävästi elinkeinon kustannuksia. Niillä ei ole myöskään todennettua parantavaa vaikutusta vesistöjen ja ympäristön tilaan silloin, kun pellot eivät ole vesistöihin rajoittuvia. Siksi yli 15 % kaltevuuden ylittäviltä vesistöihin rajoittumattomilta peltolohkojen osilta pitää poistaa ylimääräiset lannanlevitykseen liittyvät ehdot.

Suomessa maatalouselinkeinon harjoittajat tekevät työtään vaativissa ilmasto-olosuhteissa, lyhyen kasvukauden ja vuotuisten säävaihteluiden armoilla ja pääasiassa perheviljelmäpohjalta. Kaikkiin yrittäjätoimintaan tai inhimilliseen elämään liittyviin riskeihin on mahdollon varautua etukäteen. Tämän vuoksi asetustekstissä tulisi olla maininta tapauskohtaisesta poikkeamismahdollisuudesta, mikäli joistakin viljelijästä riippumattomista ylivoimaisista syistä määräysten noudattaminen on jonakin vuonna mahdotonta. Samoin poikkeamamahdollisuus on olta- tava lannanlevityksen tuntirajoissa, esim. äkillinen sääolosuhteen muutos tai konerikko.

29.9.2015

MTK-Etelä-Savo ry, MTK-Keski-Suomi ry, MTK-Pohjois-Karjala ry, MTK-Pohjois-Savo ry

JUHA PAAJANEN
Juha Paajanen
puheenjohtaja

VESA KALLIO
Vesa Kallio
toiminnanjohtaja

JUKKA KAUPPINEN
Jukka Kauppinen
puheenjohtaja

ANJA KETTUNEN
Anja Kettunen
toiminnanjohtaja

JOUNI MÄKISALO
Jouni Mäkisalo
puheenjohtaja

VILHO PASANEN
Vilho Pasanen
toiminnanjohtaja

JARMO NYKÄNEN
Jarmo Nykänen
puheenjohtaja

JARI KAUKANEN
Jari Kauhanen
toiminnanjohtaja